

Rammer og regelverk rundt samferdselsprosjekter

Andreas Røed

Seksjon for vannmiljø og forurensning

Klima- og miljøvernavdelingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Utfordringer i samferdselsprosjekter

- Mange regelverk og hensyn som må veies mot hverandre.
- Massehåndtering.
 - Hva skal vi gjøre med alle overskuddsmassene?
- Tilførsler av nitrogenforbindelser og partikler.
 - Algeoppblomstring og nedslamming.
- Fysiske tiltak og nedbygging av natur.
 - Fragmentering og ødeleggelse av naturtyper (ålegressenger og bløtbunnsområder).
- Spredning av metaller og miljøgifter.

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Forsidefoto: Øverste rad venstre: © Gea Norvegica Geopark., høyre: © Kitty Line Scheen
Nederste rad venstre: © Haakon Braathen Haaverstad, høyre: © Klima- og Miljødepartementet

Plan- og bygningsloven – vår viktigste miljølov

- Reguleringsplan; en politisk vedtatt plan over et avgrenset område.
 - Reguleringsplanen fastsetter hvordan området kan brukes og hva som kan bygges der.
 - Reguleringsbestemmelsene gir konkrete føringer for hva som kan gjøres på det aktuelle området.
- En forutsetning for å få tillatelse etter forurensningsloven (eller annet sektorloverk) er at tiltaket er i tråd med vedtatt reguleringsplan.
- Statlige og regionale myndigheter kan fremme innsigelse til planer som er i strid med nasjonale eller regionale interesser.

Innsigelse skal vurderes når planforslaget vil komme i konflikt med:

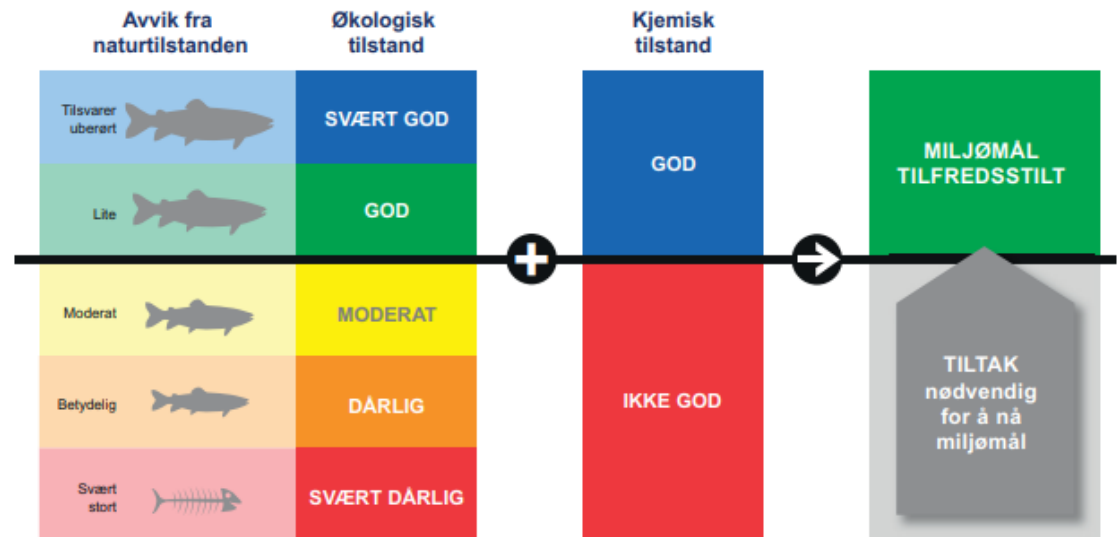
- Godkjent regional vannforvaltningsplan.
- Kravene i vannforskriften § 12 for å tillate ny aktivitet og nye inngrep i strid med miljømålene.
- Viktige økologiske funksjonsområder for fisk og andre ferskvannsorganismer (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7, første ledd).
- Arter som er særskilt fredet etter forskrift (for eksempel elvemusling).
- Ikke har tatt særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser (jf. plan- og bygningsloven § 1-8, første ledd) langs sjø og vassdrag.

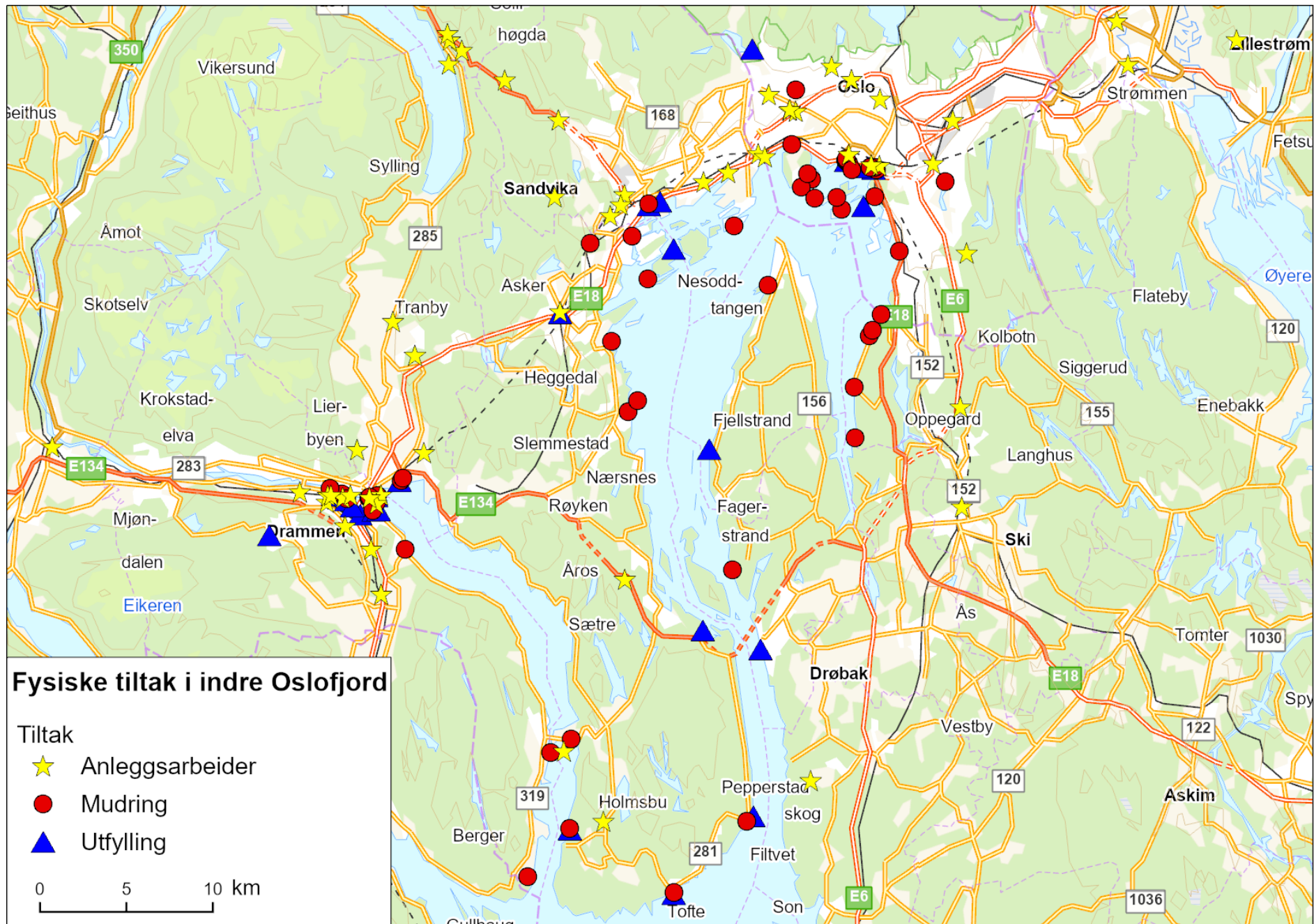
Vannforskriften og naturmangfoldloven

- Vannforskriften setter miljømål med frister for alt vann i Norge.
- God økologisk- og kjemisk tilstand.
- Det skal ikke gis tillatelse til utslipp/tiltak som vanskeliggjør oppnåelse av miljømålene, eller medfører forringelse av miljøtilstanden.
- Prinsippet om samlet belastning – naturmangfoldloven § 10.
 - En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

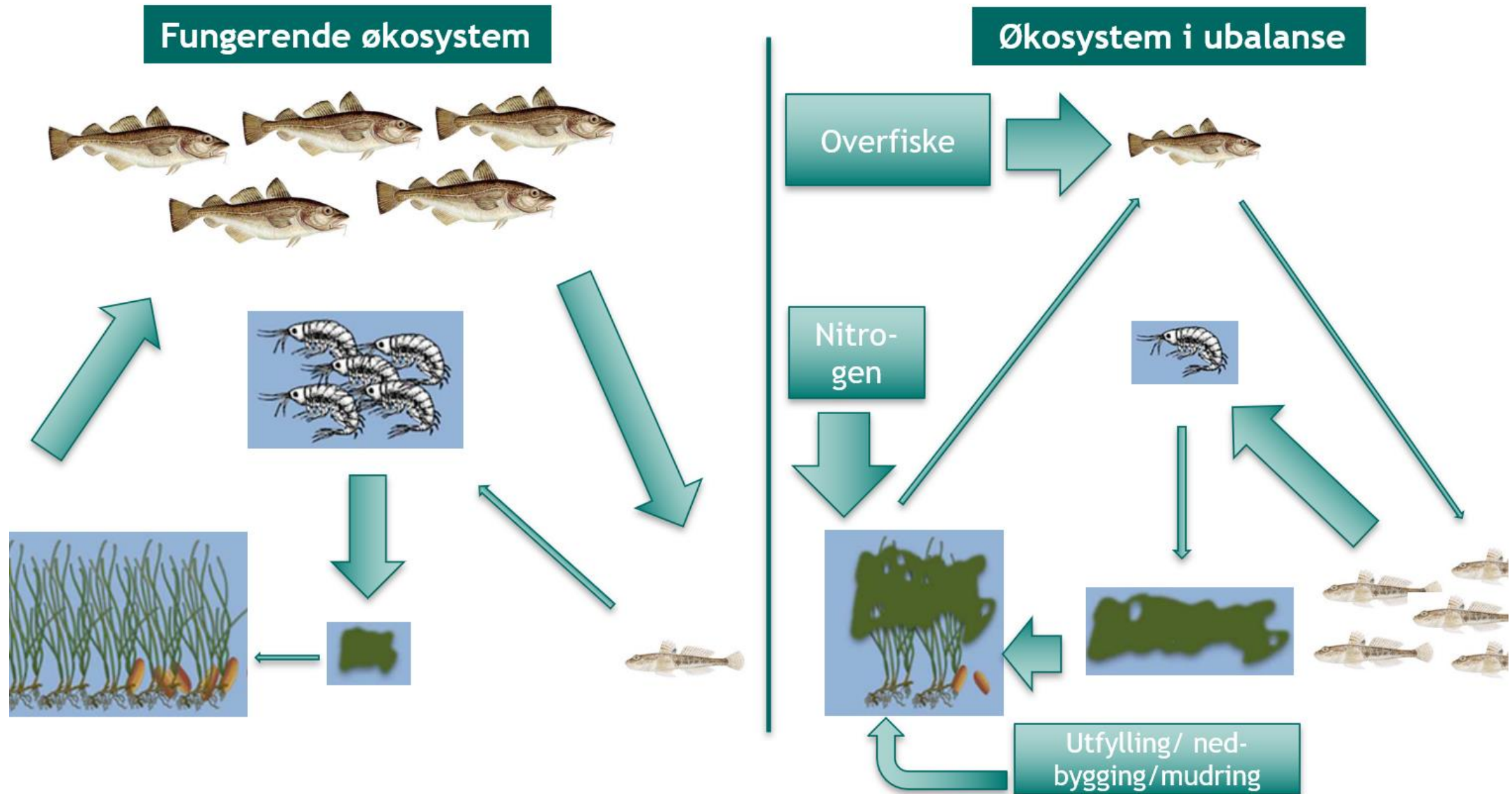
God økologisk og kjemisk tilstand = Miljømålet er tilfredsstilt

Veileder 02:2018 – Klassifisering av miljøtilstand i vann

Økologiske domino-effekter (omarbeidet fra Moksnes et al. 2008 og Infantes et al. 2016).

Forurensningsregelverket

- Forurensningsloven § 7; Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.
- Tiltak og utslipp som medfører fare for forurensning krever derfor tillatelse etter forurensningsloven § 11.
- Statsforvalteren er forurensningsmyndighet for utslipp fra anleggsarbeider.
- I tillatelse etter forurensningsloven settes det konkrete vilkår.
- Forurensning fra store samferdselsprosjekter krever som hovedregel tillatelse etter forurensningsloven § 11.

- Forurensningsloven § 8 første ledd, punkt 3; Vanlig forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er tillatt uten tillatelse så fremt:
 - Arbeidene er midlertidig (varighet på maks 2-3 år) og forurensningen er å anse som normal.
 - Forurensningen ikke medfører forringelse av tilstanden i vannforekomsten, eller forringelse av naturverdier.

Forurensningsforskriften kapittel 2; Bygge- og gravearbeider i forurenset grunn.

- Kommunen er myndighet.
- Statsforvalteren kan delegeres myndighet fra Miljødirektoratet.

Typiske krav i tillatelser etter forurensningsloven til anleggsarbeider

- Grenseverdier for utslipp til vann.
 - Ofte på parameternivå – SS, pH og olje reguleres som regel alltid!
 - Metaller og miljøgifter.
 - Utslippskontroll og måleprogram.
- Resipientovervåking.
- Internkontroll og beredskap.
- Forurenset grunn?
- Avfalls- og massehåndtering.
 - Ofte ser vi at de største utfordringene kommer med massehåndteringen.

Eksempel på grenseverdier på utslipp av rensed anleggsvann:

Parameter	Grenseverdi	Måleenhet	Prøvetaking	Midlingstid
suspendert stoff	100	mg/l	Kontinuerlig logging	Uke
pH	6-9		Kontinuerlig logging	Uke
THC (C10-C40)	10	mg/l	1. gang per uke	Stikkprøve
Bly (Pb)	14	µg/l	1. gang per uke	Uke
Arsen (As)	8,5	µg/l	1. gang per uke	Uke
Kadmium (Cd)	1	µg/l	1. gang per uke	Uke
Krom (Cr)	50	µg/l	1. gang per uke	Uke
Nikkel (Ni)	34	µg/l	1. gang per uke	Uke
Kvikksølv (Hg)	0,07	µg/l	1. gang per uke	Uke
Kobber (Cu)	80	µg/l	1. gang per uke	Uke
Sink (Zn)	60	µg/l	1. gang per uke	Uke
PAH	2,7	µg/l	1. gang per uke	Uke
Benzo(a)pyren	0,27	µg/l	1. gang per uke	Uke

Massehåndtering

Overskuddsmasser er næringsavfall i henhold til forurensningsloven § 32.

- Leveres til lovlig avfallsmottak.
- Gjenvinning (nyttiggjøring).

Forutsetninger for nyttiggjøring av overskuddsmasser:

- At massene erstatter materialer som ellers ville brukt uavhengig av tilgangen på massene.
- At mengden masser som benyttes står i forhold til behovet.
- At massene er egnet til formålet.

Annen disponering av avfall.

- Miljødirektoratet er myndighet.
- Viktig at massehåndteringen avklares i plan.

Foto: Forurensningstilsyn på deponi for ikke-forurensede masser (Andreas Røed).

Ikke alltid at det er selve reguleringsplanen for veien/banen som er krevende, men massehåndteringen

- Vi ser stadig at massehåndtering ikke avklares i plan, eller at det er mangelfullt utredet.
- Det planlegges for å løse masseoverskuddet i en annen reguleringsplan.

Stort masseoverskudd i vår region som følge av samferdselsprosjekter.

- Hvordan skal massene disponeres?
- Utslipp av nitrogenforbindelser fra sprengsteinsfyllinger – både på land og i sjø.
- Viktig med planer for massehåndtering.

Vannforekomster må ikke brukes som dumpeplasser for overskuddsmasser.

Foto: Utfylling i Drammensfjorden 2020 (Kjeldaas AS).

Mudring, dumping og utfylling (MDU-tiltak)

- Forurensningsforskriften kapittel 22 – forbud mot mudring og dumping fra sjøgående fartøy. Etter søknad kan det gis tillatelse etter § 22-6.
- Mudring, dumping og utfylling av masser fra land kan kreve en tillatelse etter forurensningsloven § 11 dersom tiltaket medfører fare for forurensning.
- Nedbygging av natur:
 - Legger et enormt press på viktige naturtyper og arter.
 - Bløtbunnsområder og ålegressenger i sjø.
- Innsatsområde 4 (T24): «*Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegressenger og verdifulle kulturmiljø, og sikre forekomstene i arealplanleggingen*».
- Viktige naturtyper i både sjø og vassdrag som skaper et stort biologisk mangfold må sikres i arealplanleggingen.

Foto: Mudring og utfylling i sjø (Håkon Olstad – Skanska Survey).

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

- I henhold til forskrift om fysiske tiltak i vassdrag § 1a er det forbudt å sette i verk tiltak i vassdrag som medfører eller kan medføre forringelse av produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer. Etter søknad kan det gis tillatelse med vilkår.
- Statsforvalteren er myndighet på strekninger som fører anadrom laksefisk og edelkreps. Fylkeskommunen er myndighet på øvrige strekninger som fører høstbar innlandsfisk.
- Ofte aktuelt med fysiske tiltak i vassdrag i forbindelse med store samferdselsprosjekter.

Foto: Elektrofiske i Vallaråi for å vurdere effekter av fysiske tiltak på ørret (Andreas Røed).

Vannressursloven § 11 om kantvegetasjon

- Vannressursloven § 11 sier at "*langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr*".
- Dersom det er nødvendig å fjerne kantvegetasjon langs vassdrag med årssikker vannføring, er hovedregelen at dette krever dispensasjon fra vannressursloven § 11. Dette medfører at det må søkes om dispensasjon fra kravet om å opprettholde kantvegetasjon ved tiltak som medfører fjerning av dette.
- Statsforvalteren som er myndighet.

Foto: Kantsone langs vassdrag et sted i Østfold (Jonas Dahl Torp).

Takk for meg!

Andreas Røed

Fagleder – vannmiljø og forurensning (SFOV)

fmbuaro@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Facebook [sfov.no](https://www.facebook.com/sfov.no)

Nettside statsforvalteren.no/ov